Azathioprine en 6-Mercaptopurine (6-MP)

Medicatie bij de ziekte van Crohn of colitis ulcerosa

ijsselland ziekenhuis

Hier gaat het om u.

www.ysl.nl

Patiënteninformatie

Inhoudsopgave

1. Behandeling bij de ziekte van Crohn en Colitis Ulcerosa 2
2. Hoe werkt Azathioprine / 6-MP? 3
3. Het gebruik van Azathioprine / 6-MP 4
4. Noodzakelijk onderzoek vooraf 7
5. Bijwerkingen/wanneer contact opnemen? 10
6. Heeft u nog vragen? 11

Uw MDL-arts (maag-, darm- en leverarts) heeft u azathioprine / 6-MP voorgeschreven voor de behandeling van de ziekte van Crohn of Colitis Ulcerosa.

Om dit medicijn goed te kunnen gebruiken, is het noodzakelijk dat u er een aantal dingen over weet. Lees daarom behalve deze folder ook de bijsluiter van de apotheek.

1. Behandeling bij de ziekte van Crohn of colitis ulcerosa

Bij patiënten met de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa zijn veranderingen in de werking van het afweersysteem vastgesteld. De oorzaak hiervan is niet bekend. Er wordt onder andere verondersteld dat het afweersysteem overactief reageert op bacteriën in de darm.
Sommigen noemen de ziekte van Crohn en colitis ulcerosa auto-immuunziekten. Dat is een ziekte waarbij het afweersysteem de lichaamsweefsels niet herkent als lichaamseigen en ze probeert stuk te maken.
Het staat in ieder geval vast dat de klachten worden veroorzaakt door uit de hand gelopen afweerreacties die ontstekingen van de darmwand veroorzaken.

De meeste van de geneesmiddelen die worden gebruikt om de ziekte van Crohn of colitis ulcerosa te behandelen - *zoals o.a. mesalazine, prednison, azathioprine en methotrexaat* - werken ontstekingsremmend.

Het doel van zo'n behandeling is om de ontsteking in de darm rustig te krijgen en niet het normale afweersysteem te onderdrukken. Helaas is dat niet altijd mogelijk.

Met medicijnen is de oorzaak van Crohn en colitis ulcerosa niet weg te nemen.

2. Hoe werkt Azathioprine / 6-MP?

Azathioprine / 6-MP wordt gebruikt om de lichaamsafweer af te remmen en zo de ontsteking rustig te houden.
Het werkt door actieve afweercellen sneller te bestrijden.

Azathioprine / 6-MP is een krachtig geneesmiddel. Het is oorspronkelijk gebruikt in de transplantatie geneeskunde, maar in veel hogere doseringen dan bij de ziekte van Crohn of colitis ulcerosa.

Helaas heeft het niet bij iedereen een gunstig effect. Daarnaast kan azathioprine / 6-MP bijwerkingen veroorzaken. Om dit medicijn te gaan gebruiken moet daarom een afweging worden gemaakt tussen de nadelen en de voordelen.

Als azathioprine / 6-MP een gunstig effect heeft, kunt u het jarenlang blijven gebruiken. Als het bij u niet werkt of als u te veel last heeft van bijwerkingen, kan de MDL-arts besluiten het gebruik van azathioprine / 6-MP te stoppen.

Hoe effectief is Azathioprine / 6-MP?

Azathioprine / 6-MP is een middel dat geschikt is als onderhoudsbehandeling, dus om de ziekte rustig te houden. Het kan voor lange tijd gebruikt worden.
In onze ervaring heeft zo'n 75% van de patiënten er baat bij.

Het middel kan ook worden gebruikt om de ziekte tijdens een opvlamming rustig te krijgen. In onze ervaring heeft ongeveer 50% van de patiënten die het gebruiken dan baat bij het middel. Het werkt echter pas na 2 tot 4 maanden. Bij een opvlamming zal het dus alleen als tweede medicijn worden gegeven, in combinatie met een ander middel dat sneller werkt.

3. Het gebruik van Azathioprine / 6-MP

Azathioprine / 6-MP is een geneesmiddel in de vorm van tabletten van 25 en 50 mg. U kunt de tabletten doorslikken met voedsel, water of melk. Als u een dosis vergeten bent in te nemen, neem deze dan nog dezelfde dag op een later tijdstip in. Als u pas later merkt dat u de tabletten vergeten bent, neem dan contact op met de MDL-arts.

Het kan 6 tot 12 weken duren voordat u merkt dat het medicijn begint te werken.

Het gebruik samen met andere geneesmiddelen

Over het algemeen kunt u azathioprine / 6-MP in combinatie met bijna alle geneesmiddelen gebruiken.

- Azathioprine / 6-MP mag **niet** gebruikt worden in combinatie met *allopurinol*. Dit is een geneesmiddel dat wordt gebruikt bij jicht.

- Azathioprine / 6-MP kan de werking van bepaalde bloedverdunners (Sintrom/acenocoumarol of Arcoumar) verminderen.

Vertel uw huisarts, tandarts en specialist daarom altijd welke geneesmiddelen u gebruikt.

Het effect op vruchtbaarheid en zwangerschap

Voor zover bekend is, heeft azathioprine / 6-MP geen ongunstige invloed op de vruchtbaarheid van mannen en vrouwen. Het is erg belangrijk om uw MDL-arts of MDL-verpleegkundige te informeren als u een zwangerschap overweegt (of al zwanger bent). In het algemeen wordt geprobeerd om medicijngebruik tijdens de zwangerschap te vermijden.
Toch is het vaak nodig om tijdens de zwangerschap met medicatie door te gaan. Een opvlamming van de ziekte is namelijk schadelijker voor moeder en kind, dan de behandeling met medicijnen.

Bij de inmiddels honderden zwangerschappen die ontstaan zijn tijdens gebruik van azathioprine / 6-MP, zijn er niet meer aangeboren afwijkingen geconstateerd dan bij de mensen die het medicijn niet gebruiken.
Er is een specifieke folder 'IBD en zwangerschap'
*zie www.yslfolder.nl, zoekcode **MDL.057**.*

Het effect op borstvoeding

Als u borstvoeding wilt gaan geven komt de azathioprine / 6-MP in kleine hoeveelheid in de moedermelk terecht. Ondanks dit mag u gewoon borstvoeding geven.
Overleg voor de zekerheid altijd met uw MDL-arts of verpleegkundige.

Aanvullende informatie

- Als u veel last heeft van misselijkheid en braken, neem de tabletten dan in voor het slapen gaan. Meestal hebt u dan minder last van de bijwerkingen.
- U kunt de medicijnen ook in twee gelijke porties verdelen en deze verdeeld over de dag innemen.
- Bij het gebruik van azathioprine / 6-MP zal de huid soms dunner en gevoeliger worden. Vermijd daarom de felle zon. Ook het gebruik van een zonnebank of -hemel wordt afgeraden
- Wees voorzichtig met alcoholgebruik. In combinatie met het gebruik van azathioprine / 6-MP is de kans groter dat u stoornissen krijgt in de werking van de lever. Neem daarom niet meer dan 1 consumptie per dag.
- Houdt u aan de afspraken voor bloedonderzoek.
- Wordt u binnenkort gevaccineerd?
  Tijdens het gebruik van Azathioprine / 6-MP wordt vaccinatie met levende, verzwakte virussen en bacteriën afgeraden. Hieronder vallen o.a. vaccinaties tegen bof, mazelen en rode hond (BMR) en gele koorts. Een griepprik mag wel, alleen bestaat de kans dat u er minder antistoffen tegen maakt. Overleg dus **altijd** met de MDL-arts of -verpleegkundigen of u deze injecties/vaccins mag krijgen. Meldt u in geval van vaccineren altijd aan de arts dat u azathioprine/6-MP gebruikt.

4. Noodzakelijk onderzoek vooraf

Door het gebruik van Azathioprine / 6-MP is er een verminderde werking van het immuunsysteem. Dat zich uit in een grotere gevoeligheid voor infecties, waaronder bijv. tuberculose.

Onderzoek op tuberculose – Mantouxtest

Tuberculose is een infectieziekte die wordt veroorzaakt door de tuberkelbacterie (mycobacterium tuberculosis).
De tuberkelbacterie wordt door hoesten en niezen verspreid. Als u de bacterie inademt kunt u besmet raken. Ook kan het zijn dat de tuberkelbacterie al ongemerkt in uw lichaam zit. U hoeft hier niet altijd iets van te merken of ziek van te zijn omdat het immuunsysteem de bacteriën onder controle houdt.

Wanneer er sprake zou zijn van een dergelijke besmetting, kan gebruik van Azathioprine / 6-MP ertoe leiden dat de infectie actief wordt. Om dit te voorkomen zult u vooraf de behandeling eerst op tuberculose onderzoek worden.
Dit gebeurt met een huidtest (Mantoux) en een röntgenfoto van de borstkast. Uw MDL- verpleegkundige zorgt voor de aanvraag en doorverwijzing.

Hoe werkt de Mantouxtest?

De Mantoux is een huidtest. Deze wordt toegediend door een verpleegkundige van de afdeling longfunctie.
Met een heel dunne injectienaald wordt een kleine hoeveelheid testvloeistof in de huid van de onderarm gespoten. Het inspuiten van deze vloeistof kan pijnlijk zijn. Tijdens het inspuiten ontstaat er een klein bultje op de arm, dit is normaal.

Vervolgens zal de injectieplaats met een stift omcirkeld worden. Zorg ervoor dat deze markering zichtbaar blijft totdat u voor de uitslag komt. De verpleegkundige kan dan gericht naar de plek van de injectie kijken. Na de injectie kunt u soms een allergische reactie van de huid verwachten. Deze bestaat uit een verdikking, roodheid en jeuk van de huid. De omtrek van deze verdikking en roodheid van de huid wordt opgemeten en bepaalt of de uitslag positief of negatief is.

Het aflezen

De omtrek van de verdikking en roodheid van de huid op uw onderarm kan het beste **na minimaal 48 uur tot maximaal 3 dagen** na toediening worden afgelezen (afhankelijk van de dag van toediening). Dit gebeurt door een verpleegkundige van de longfunctie bij de longpoli.
Voor het aflezen hoeft u geen afspraak te maken. U kunt hiervoor op werkdagen ‘s morgens tussen 8.00 en 12.00 en ‘s middags tussen 13.00 en 16.00 uur terecht.

De uitslag

De Mantoux is **negatief** als uw huid **niet reageert** op de ingespoten vloeistof. De Mantoux is **positief** als na enkele dagen een **kleine verdikking** in de huid optreedt**.** Een positieve reactie betekent niet meteen dat u een actieve tuberculose heeft. Er is pas sprake van een positieve besmetting wanneer de verdikking meer dan 1 cm is.
Uw behandelend arts beoordeelt dan of verdere onderzoek noodzakelijk is.

Aanvullende informatie

- De Mantoux is niet gevaarlijk, ook niet voor zwangerschap en borstvoeding.
- De Mantoux kan niet worden toegediend als u een in het verleden een BCG- vaccinatie gehad heeft. Deze inenting tegen tuberculose zorgt ervoor dat uw lichaam afweerstoffen maakt waardoor de uitslag van de mantoux dan niet meer betrouwbaar is.

Onderzoek op HIV en Hepatitis B+C

Voordat er met de behandeling van Azathioprine / 6-MP gestart kan worden, is het ook noodzakelijk om u op HIV en Hepatitis B+C te onderzoeken. Het onderzoek wordt middels bloedonderzoek getest. De rede hiervan is dat bovenstaande infectieziekten actief kunnen worden of kunnen verergeren onder gebruik van Azathioprine / 6-MP.

Indien de Mantoux, röntgenfoto en het bloedonderzoek negatief zijn kan er met de Azathioprine / 6-MP gestart gaan worden.
In de bijsluiter van de apotheek staan alle bijwerkingen vermeld die ooit zijn voorgekomen. Dit kan een vertekend beeld geven.

De meeste bijwerkingen zullen in de eerste weken na het starten van de behandeling optreden wanneer het lichaam zich aan de medicatie aanpast. Meestal zullen deze klachten verdwijnen. Geef ze wel altijd door aan de MDL-verpleegkundige of de MDL-arts.

5. Bijwerkingen / wanneer contact opnemen?

Meest voorkomende bijwerkingen:

- maag- en darmklachten zoals een verminderde eetlust, vol gevoel, misselijkheid en braken of diarree
- huiduitslag
- verhoogde infectie gevoeligheid
- algehele malaise

Soms komen de volgende bijwerkingen voor:

Stoornissen in de werking van de lever. Hier merkt u niets van. Meestal kan dit worden aangetoond bij bloedonderzoek. Soms is een leverpunctie nodig.

- Onderdrukking van de aanmaak van bloedcellen. Dit kan resulteren in bijvoorbeeld ‘’bloedarmoede’’ of een tekort aan witte bloedlichaampjes.
- Er is een iets verhoogde kans op huidkanker en lymfomen (gezwel van de lymfeklier of lymfevaten).

Controles

Om eventuele stoornissen in de werking van de lever en in de aanmaak van het bloed in een vroeg stadium te ontdekken, zal de MDL-verpleegkundige regelmatig uw bloed laten onderzoeken. In het begin gebeurt dit meestal elke twee weken. Later om de 3 à 4 maanden.

Neem direct contact op met uw MDL-arts / MDL-verpleegkundige bij:

- overgevoeligheidsreacties zoals koorts, koude rillingen, spierpijn of een gele verkleuring van de huid of ogen (geelzucht)
- erge keelpijn in combinatie met koorts, regelmatig een bloedneus en snel blauwe plekken krijgen (allemaal tekenen van een stoornis in de bloedaanmaak)
- heftige buikpijn na het starten van de behandeling (mogelijk een teken van alvleesklierontsteking)

6. Heeft u nog vragen?

De MDL-verpleegkundigen begeleiden u tijdens de behandeling. Heeft u vragen of problemen, aarzel dan niet om contact op te nemen met de MDL-verpleegkundigen.

Telefonisch contact

Bel **010 – 258 51 80** (kies optie 2) op werkdagen tussen 8.30 uur en 16.00 uur.
Is het spoed? Geef dit dan duidelijk aan.
De assistente van het MDL-Centrum plant een belafspraak voor u in op het MDL-belspreekuur van die dag óf de dag erna.
De MDL-verpleegkundige belt u op het afgesproken tijdstip.

Contact per mail

U kunt mailen naar: **mdlcentrum@ysl.nl**

Namens de MDL-artsen en MDL-verpleegkundigen.

Verder nog van belang
Deze folder ondersteunt de mondelinge informatie die u van arts of verpleegkundige krijgt. Vraag het hen als u meer wilt weten over onderzoek, operatie, gevolgen, risico's of andere behandelmogelijkheden.
Ontdek Mijn IJsselland De toegang tot uw eigen gegevens, dossier, afspraken en vragenlijsten **mijn-ijsselland**
Aanbevolen websites Betrouwbare medische informatie, aanbevolen door onze zorgverleners **aanbevolen-websites**
IJsselland Folders Al onze patiëntenfolders kunt u opzoeken en lezen in onze Folder Web App **folder app**